

FÓRUM ARCHIVÁROV

ROČ. XVII. č. 2

APRÍL - JÚN 2008

Je to aj na nás...

Archivári podľa môjho názoru donedávna patrili medzi odborníkov, ktorí sa vyznačovali trpezlivosťou a skromnosťou. Bez týchto vlastností by nevydržal v archíve ani jeden z nás. Veď kto by mimo nás bol ochotný tak trpezlivo čakať, že aj pre nás nastanú lepšie časy, a azda aj spoločnosť si začne ceniť našu prácu. Pravda, našou výhodou je, že mnohí z nás nevedia rozoznať, či chodia do práce alebo sa venujú svojmu koníčku. Často nevnímame čas a zabudneme sa v práci bez nároku na patričné finančné ohodnotenie. Kto ešte dnes takto postupuje okrem nás?

Keďže už dlhšie obdobie sa zaoberám štúdiom niekdajšej registratúry zaniknutých archívov v našom regióne, často sa začítam do záznamov, ktoré vznikli v počiatočných štátnych archívoch. Vnímam toto obdobie ako obdobie očakávania pozitívnych zmien v sústave, ktorá sa konštitovala postupne začiatkom päťdesiatych rokov 20. storočia. Prekvapuje ma najmä skutočnosť, že očakávania odborníkov pred takmer 60 rokmi boli miestami vyššie ako dnes. Ak porovnávam napríklad plány zakotvené v koncepcii archívnictva a smernice pre prácu okresných archívov musím konštatovať, že v päťdesiatych rokoch sa plánovalo v každom archíve s miestom konzervátora, kým koncepcia z roku 2003 takéto požiadavky nezakotvila. Tento príklad som neuviedla preto aby som kritizovala náš súčasný stav, ale najmä preto, aby som poukázala na to, akí sme boli a sme trpezliví. Spoločnosť ani vtedy ani dnes nás nevníma tak, ako by sme si to želali. Položme si otázku. Prečo? A skúsme hľadať príčiny tohto javu.

Medzi základné príčiny patrí dozaista naša zlatá trpezlivosť, ktorú by sme však nemali preháňať. Mali by sme dať častejšie vedieť o našich problémoch, o nebezpečenstvách, ktoré číhajú na naše spoločné kultúrne dedičstvo ak sa veci nezmenia. Dozaista medzi naše problémy patrí aj nedostatočná prestíž archívov. Nevieme, alebo nechceme viac propagovať našu prácu, pričom si treba uvedomiť, že „predať“ našu prácu v spoločnosti môžeme len my, a nečakajme na zázrak, že to druhí urobia za nás. Chýba nám aktívna spolupráca s médiami. Prečo sa nepričiníme o to, aby aspoň v regionálnych spravodajstvách vznikali seriály reportáží, alebo krátkych spravodajských šotov o najvzácnejších dokumentoch toho - ktorého archívu, toho - ktorého regiónu. Veď na našich obrazovkách sa čoraz častejšie objavujú stupídnejšie a stupídnejšie programy. Alebo archívy a minulosť nikoho nezaujímajú? Opak je pravdou, každého zaujíma minulosť, len treba nájsť cestu ako ho k nej priviesť.

Archívy sa dnes nemôžu tváriť a presadzovať, aby všetko zostalo tak, ako to bolo pred rokom 1990. Zmenila sa doba, zmenili sa očakávania na našu prácu. Ak chceme postúpiť na spoločenskom rebríku (keď nechceme stále stáť len pred akousi bránou spoločenského uznania), musíme aktívne vykročiť my. Zmeniť náš postoj, ktorý by sme mohli charakterizovať vetou „nech nikto neruší naše kruhy“, na vetu „no konečne zase môžeme niekoho presvedčiť o význame archívu a dôležitosti archívnych dokumentov“.

Azda tieto moje myšlienky v mnohých vzbudzujú nedôveru, ale aj zahraničné skúsenosti ukazujú, že v celej Európe sa archívy čoraz viac stávajú súčasťou spoločenského života, že dnes je éra otvorených, služby ponúkajúcich archívov. Ak na tento smer nastúpime aj my, a budeme ponúkať naše služby širokej verejnosti na úrovni, s využitím poznatkov moderného manažmentu, som presvedčená, že prestaneme byť stálymi čakateľmi pred imaginárnou bránou spoločenského uznania. Pravda, vyžaduje to inováciu, odbornosť ako aj odvahu vykročiť po ceste, na ktorú sa doteraz archivári príliš neponáhľali. Je však na nás ako sa zachováme, len nezabudnime, že by sme mali prestať hrať úlohu akejsi popolušky. Rozprávkové bytosti majú úspech len v rozprávkach a my žijeme v spoločnosti, v ktorej sa treba presadzovať veľmi tvrdo a reálne.

Veronika Nováková, ŠA Bratislava, pobočka Šaľa

SPOLOČNOSŤ SLOVENSKÝCH ARCHIVÁROV
THE SOCIETY OF SLOVAK ARCHIVISTS
ASSOCIATION DES ARCHIVISTES SLOVAQUES
VEREIN SLOWAKISCHER ARCHIVARE
Drotárska cesta 42, 817 01 Bratislava 1, Slovenská republika

V Bratislave 5. júna 2008

Vážený pán podpredseda vlády,

dovoľujem si obrátiť sa na vás v mene stavovskej organizácie Spoločnosť slovenských archivárov, ako na najvyššieho predstaviteľa ústredného orgánu, ktorý riadi celú sieť štátnych archívov Slovenskej republiky.

Na valnom zhromaždení Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa uskutočnilo v Skalici 29. mája 2008 bolo prijaté nasledovné vyhlásenie:

Vyhlásenie slovenských archivárov

zo dňa 29. mája 2008 ku kritickej situácii Archívu hlavného mesta Bratislavy!

Archivári Slovenskej republiky žiadajú Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky o riešenie havarijnej situácie Archívu hlavného mesta SR Bratislavy!

Archív hlavného mesta SR Bratislavy so svojimi unikátnymi archívnymi fondmi a zbierkami je kultúrnym dedičstvom Slovenskej republiky. Vlastní najbohatšiu zbierku stredovekých listín v strednej Európe, ale už niekoľko rokov je vyst'ahovaný z pôvodných priestorov a uzatvorený pre bádateľskú verejnosť. Provizórne priestory, v ktorých sídli, sú pre archív absolútne nevhodné, navyše ďalšia provizórna budova, do ktorej sa má Archív hlavného mesta SR Bratislavy po troch

rokoch nast'ahovať je nevyhovujúca z hľadiska bezpečnosti, klimatických podmienok, spôsobu uloženia mimoriadne vzácnych archívnych dokumentov. Ministerstvo vnútra SR odsúhlasilo výstavbu účelovej budovy, ktorá sa má postaviť v areáli Slovenského národného archívu. Realizácia a termín novostavby je však v nedohľadne.

V okolitých štátoch je situácia diametrálne odlišná. O archívy hlavných miest, archívne bohatstvo celej krajiny, je postarané s patričnou vážnosťou.

Slovenská republika ako rovnocenný štát krajín Európskej únie by mala mať eminentný záujem uchovávať budúcim generáciám svoje kultúrne dedičstvo v dôstojných a vyhovujúcich priestoroch.

archivári SR

Skalica, 29. mája 2008

Dovoľujem si Vás poprosiť, aby ste silou svojej výraznej osobnosti a aj svojou funkciou pomohli odstrániť v dohľadnom čase túto katastrofálnu situáciu v Archíve hlavného mesta Bratislavy. Úbohý stav tohto archívu poukazuje na kultúrnu a historickú biedu našej spoločnosti a vrhá zlé svetlo nielen na archivárov. Pri dojme o prehnaných nárokoch archivárov, si dovoľujem upriamiť Vašu pozornosť na archívy hlavných miest v susedných štátoch (Česko, Poľsko, Maďarsko, Rakúsko), ktoré sú výstavnými skriňami svojich štátov i rezortov, pod ktoré spadajú.

Ostáva mi veriť, že napriek Vašej výraznej zaneprázdnenosti si nájdete chvíľku času aj na riešenie tohto problému, ktorý sa už vlečie niekoľko desaťročí a výrazne sa podobá stavbe Slovenského národného divadla, na ktorú je v súčasnosti hrdý celý slovenský národ.

S úctou

PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.

predsedníčka SSA

Vážený pán

Robert Kaliňák

podpredseda vlády

a minister vnútra

Slovenskej republiky

Správa o činnosti Spoločnosti slovenských archivárov od roku 2006

Vážení hostia, vážené dámy a vážení páni,

dovoľte mi, aby som Vám predniesla správu o činnosti Spoločnosti slovenských archivárov od posledného valného zhromaždenia v roku 2006 v Levoči.

Od počiatku začal nový výbor pracovať naplno. Stálo pred ním pripomienkovanie nového archívneho zákona, najdôležitejšej zákonnej normy pre archivárov. „Kameňom úrazu“ sa stala novela archívneho zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov. O novele sa archívna verejnosť dozvedela veľmi neskoro a to dokonca v takom čase, keď už nebol priestor na širšiu archívnu diskusiu. Pri jeho prerokovaní sa archivári rozdelili na dve skupiny. Spoločnosť slovenských archivárov nesúhlasila s názormi MV SR odboru archívov a registratúr. Výbor spoločnosti sa stotožnil s názorom pedagógov FF UK študijného odboru archívniectvo, ktorí požadovali, aby v zákone ostala požiadavka na archívne vzdelanie, ďalej výbor žiadal doplniť do zákona vedeckú činnosť archivárov, ponechať pôvodné znenie zákona týkajúce sa registratúrnych poriadkov a plánov a pod. Žiaľ, napriek nesmiernemu úsiliu výboru SSA, prešli všetky požiadavky MV SR odboru archívov a registratúr a zákon nerešpektuje názory archivárskej verejnosti.

Posledné dva roky boli pre nás mimoriadne náročnými. Spoločnosť slovenských archivárov, jej výbor a členovia museli prekonávať „nepriazeň osudu“, či lepšie povedané, nekompetentné rozhodnutia niektorých úradníkov. „Ústrednou témou“ minulých rokov bolo 20% prepúšťanie v archívoch – pomocných, no i odborných pracovníkov. Od roku 1990 sa množstvo uložených archívnych dokumentov zvýšilo o vyše 15 000 bežných metrov, čo v priemernom prepočte znamená takmer 81 miliónov strán dokumentov. Počet pracovníkov v archívoch sa paradoxne neustále znižoval. Z 502 v roku 1990 klesol na 440 v roku 2007 a podľa najnovších prepočítavaní na MV SR odbore archívov a registratúr, je archivárov už len 400. V beznádejnom postavení, po viacerých prosebných listoch na adresu ministra vnútra Roberta Kaliňáka a predsedu vlády Roberta Fica, ktoré žiaľ ostali skoro absolútne bez odozvy (nerátajúc chabé zabezpečovanie, že Ministerstvo vnútra si uvedomuje vážnosť situácie...), pristúpil výbor v záujme všetkých archivárov k spísaniu *Vyhlásenia výboru Spoločnosti slovenských archivárov zo dňa 21.11.2007 ku kritickej situácii v ochrane archívneho dedičstva Slovenskej republiky* a týmto spôsobom sa obrátil na verejnosť. V krátkej dobe nás archivárov podporilo okolo 500 ľudí rôznych profesií, no čo je pre nás potešiteľné, podporili nás veľmi vážne inštitúcie, zastupujúce oveľa viac zamestnancov a členov, spomeňme viaceré vysoké školy, Historický ústav SAV, Spišský dejepisný spolok a pod. Okrem toho výbor oslovil médiá, ktoré archivárom veľmi ochotne poskytli priestor. Naše poďakovanie patrí Andrejovi Bánovi, novinárovi Týždňa, ktorý 17. decembra 2007 uverejnil príspevok *Potkan v archíve a iné*. V ňom objektívne informoval o neradostnej situácii v archívoch, neopomenul ani katastrofálnu priestorovú situáciu Archívu hlavného mesta SR Bratislavy. Takto sa podarilo predpokladaných 20% zmodifikovať na približne 10%. Nepochybne je to aj vďaka spolupráci s naším odborom. Čiastočné upokojenie situácie bolo narušené pred niekoľkými týždňami, keď opäť prenikli informácie o pokračovaní znižovania personálneho stavu. Protireakciou bolo moje vystúpenie v spravodajstve TV Markíza 29. 4. 2008, kde som sa v krátkosti pokúsila osloviť širokú verejnosť a presvedčiť ju o vážnosti situácie v slovenských archívoch. Okrem toho, z poverenia výboru, som situáciu popísala v mesačníku *História* a aj v Slovenských národných novinách. Ako sa zdá, verejná mienka má pomerne veľký vplyv na rozhodnutia „od stola“. Bolo by však žiadúce, aby som pri písaní a informovaní o situácii v slovenskom archívniectve nebola osamotená. Archivári by mali informovať verejnosť o archívoch

v štátnych, ale aj v regionálnych médiách. Nemusia to byť usazené a sťažujúce sa príspevky, spoločnosť určite uvíta objektívne informácie predovšetkým o kvalitách a službách v slovenských archívoch.

Veľmi zlou vizitkou nášho archívnicva je katastrofálny stav Archívu hlavného mesta SR Bratislavy. Domnievam sa, že členovia SSA by sa mali obrátiť na príslušné inštitúcie – Ministerstvo vnútra, predsedu vlády, Magistrát mesta Bratislavy, aby sa osobne zasadili o zriadenie toľko sľubovaného dôstojného stánku pre tento archív. Zložitú agendu a komunikáciu s Vami zabezpečovala veľmi pohotovo a ústretovo tajomníčka SSA PhDr. Elena Machajdíkova.

Spomenuté aktivity výboru SSA jeho činnosť „poriadne“ komplikovali. Napriek tomu sa venoval aj inej práci. Požiadal Vedeckú archívnu radu o možnosť zúčastňovať sa jej zasadnutí. Toto bolo akceptované a predsedníčka sa zúčastnila na jednom zasadnutí VAR. Úplne bez odozvy, nerešpektujúc ani 30-dňovú zákonnú lehotu na odpoveď, zostala požiadavka výboru adresovaná Služobnému úradu MV SR zúčastňovať sa výberových konaní na riaditeľov a pracovníkov archívov.

Z každoročných a tradičných činností Spoločnosť slovenských archivárov zorganizovala Archívne dni SR 2007 v Žiline na tému *Archívy 21. storočia (Sprístupňovanie archívnych fondov a nové technológie)*, za ktoré chcem opätovne poďakovať veľmi obetavému kolektívu Štátneho archívu v Bytči, pobočka Žilina na čele s riaditeľom PhDr. Petrom Štanským. Pri prezentácii tejto aktuálnej témy sa okrem slovenských kolegov zúčastnili viacerí prednášatelia zo zahraničia. Takto vznikol priestor pre aktuálne porovnanie situácie v slovenských archívoch a v zahraničí (Slovinsko, Rakúsko, Česko, Maďarsko, Poľsko a Nemecko). Výbor pozval viacerých kompetentných pracovníkov z MV, väčšie následné aktivity na tomto poli sme však nezaznamenali. Zaujímavou novinkou bolo vydanie CD s prednáškami, ich prezentáciami a fotografiami z archívnych dní. Vydavateľský počin SSA sa uskutočnil vďaka aktivite Ing. Jozefa Hanusa, CSc., Mgr. Moniky Pékovej zo SNA a technickej pomoci, ktorú zabezpečil PhDr. Ladislav Vrteľ. Ostáva mi veriť, že Vás členov toto CD prinajmenšom potešilo. Počas archívnych dní bola vyhodnotená súťaž o Cenu Elemíra Rákoša o najlepšiu prácu z oblasti archívnicva a pomocných vied historických pre mladých ľudí do 30 rokov. Jej garantom je doc. Juraj Roháč. Žiaľ, táto aktivita sa pre mňa z neznámych dôvodov, nestretla s očakávanou odozvou a zúčastnila sa jej až jedna pracovníčka Slovenského národného archívu, o ktorej však už môžeme hovoriť iba v minulom čase. Vysvetlením by mohla byť absencia mladých ľudí v archívoch, ich úplná pasivita alebo nevedomosť... Nech je to už akokoľvek, každá z uvedených alternatív je veľmi zlou vizitkou nášho archívnicva.

Veľmi obľúbenými sú pravidelné exkurzie. Na jeseň minulého roka archivári navštívili Slovinsko. Počas dvoch dní sa zoznámili s kolegami, archívmi a pamätihodnosťami miest Ljubljana, Ptuj, Maribor a Celje. Výbor zaznamenal veľmi pozitívne ohlasy súvisiace jednak s výberom komodity a v neposlednej miere aj s organizáciou podujatia, na ktorej najviac participovali PhDr. Elena Machajdíkova a manželia Ragačovci.

Spoločnosť slovenských archivárov v snahe zvýšiť povedomie o slovenskom archívnicve, archívoch a aj o nej samotnej sa pravidelne venuje vydávaniu Fóra archivárov. Každoročne vychádzajú 4 čísla a od posledného valného zhromaždenia vyšlo 7 čísel. Po prekonaní počiatočných problémov sa ako tak Fórum rozbehlo predovšetkým vďaka Mgr. Lucii Krchnákovej a Marte Kalnovičovej zo Štátneho ústredného banského archívu v Banskej Štiavnici, ktoré zabezpečujú technickú stránku časopisu a členom redakčnej rady PhDr. Radovi Ragačovi, PhD., PhDr. Oľge Kvasnicovej a Mgr. Gáborovi Strešňákovi. Jazykové korektúry vykonáva veľmi ochotne PhDr. Júlia Ragačová napriek tomu, že nie je členkou výboru. Archivárom sa však jednoznačne nechce písať. Ak by ste si však zalistovali v minulých číslach a ročníkoch, jedine Fórum archivárov zachytáva život a situáciu v tom ktorom období v slovenských archívoch. Treba si

uvedomiť, že už dnes sa píše história a ak sa nechceme úplne vymazať z archívneho historického diania, treba Fórum archivárov nielen čítať, ale doň aj písať.

Druhým a celkom úspešne rozbehnutým produktom bola webová stránka - www.archivar.sk. Za trochu viac ako rok túto stranu navštívilo cez 2 500 ľudí, čo je veľmi pozitívne zistenie. Aj tu sme sa borili s počiatočnými nevedomosťami, ale efekt sa prejavil hlavne v krízovom čase, keď sa elektronicky rozširovala výzva výboru proti prepúšťaniu. Žiaľ, túto stránku sme mali financovanú sponzorsky a sponzor ju z nám neznámych príčin a bez bližšieho vysvetlenia zrušil. Výbor SSA sa preto ospravedlňuje všetkým svojim členom za ujmu, no zároveň oznamuje, že v krátkom čase bude sprístupnená nová webová stránka – www.archivari.sk (už funguje), ktorú zatiaľ v snahe zabrániť strate údajov, bude financovať z vlastných zdrojov. Po obnovení stránky výbor pripraví aj jej čiastočnú jazykovú mutáciu v nemeckom a anglickom jazyku.

„Čerešničkou na torte“ v mediálnom koláči sa stal návrh a realizácia erbu SSA vďaka tvorcovi štátneho znaku a nášmu členovi výboru PhDr. Ladislavovi Vrteľovi. Erb zobrazuje nám dobre známeho Janusa a dáva našej spoločnosti punc historickosti a dôveryhodnosti, za čo sme autorovi veľmi vďační. Je zapísaný v Heraldickom registri SR.

Nedostatkom SSA a všetkých archívnych organizácií na Slovensku je absolútny nedostatok propagačných materiálov, publikácií o archívoch a archívniectve, nespracovanie vlastnej histórie, biografii archivárov, bibliografie slovenského archívniectva a dovoľm si pripomenúť aj už celkom zabudnutý terminologický slovník, za ktorý by si mali kompetentní ľudia spýtať svedomie. SSA nemôže tieto skutočnosti opomenúť, keďže chce byť (možno trochu samozvaným) ochrancom slovenských archivárov a archívniectva. MV SR, odboru archívov a registratúr slúži ku cti plánované vydanie zborníka z histórie slovenského archívniectva z X. archívnych dní v Levoči, ktorý by mal byť už čoskoro k dispozícii.

Na základe uznesenie z posledného valného zhromaždenia sa výbor sústredil na rozširovanie spolupráce so zahraničím, predovšetkým so zahraničnými archívárskymi spoločnosťami. Niektoré menšie aktivity som spomenula už vyššie. V minulom roku v marci sme podpísali Deklaráciu o spolupráci v oblasti archívniectva a spisovej služby krajín V4. Je veľmi potešiteľné, že deklarácia nie je iba formálna. V následnosti na ňu som v septembri 2007 podpísala ako zástupkyňa SSA zmluvu o spolupráci s Maďarskom, čo bolo zo strany našich susedov veľmi kladne prijaté. Rozvíjanie vzájomných vzťahov s Maďarskom zabezpečuje veľmi aktívne PhDr. Veronika Nováková. V marci tohto roku (2008) som sa zúčastnila na ďalšom stretnutí predstaviteľov archívnych spoločností krajín V4 v Ostrave, ktoré sa ukázalo viac ako užitočné. Aktuálne sme si vymenili informácie o svojej činnosti, ale i o prepúšťaní, pravidelne si vymieňame jednotlivé periodiká a publikácie. (O všetkých aktivitách sa usilujeme členov informovať na stránkach Fóra archivárov). Vzájomný priateľský vzťah sa usilujeme „pretaviť“ do spoločných aktivít (napr. exkurzie, konferencie a pod.), o ktorých vás budem informovať neskôr. V máji som sa aktívne zúčastnila s prednáškou konferencie v Toruni Public relation, o ktorej budem informovať na stránkach Fóra archivárov. Okrem tradičného Maďarska, Čiech a Poľska, sme nadviazali dobré styky aj s Rakúskom, Slovinskom, Nemeckom, Ukrajinou a jednotlivými archivármi z iných štátov v celom svete. Členovia výboru sa zúčastnili podľa pozvania na niektorých archívnych dňoch, resp. na iných podujatiach spomenutých spoločností. V súčasnosti poľskí kolegovia pripravujú veľkú konferenciu v Bochni na tému Spoločná minulosť, spoločná budúcnosť. K účasti na konferencii sme oslovili archivárov a archívy o ktorých sme vedeli, že pracujú na témach presahujúcich svoj región, a to Štátny ústredný banský archív, Štátny archív v Bytči, Štátny archív v Levoči, pobočka Poprad, Archív výtvarného umenia SNG a Ústredný archív SAV. V septembri 2007 sa v Štátnom archíve v Levoči a v jeho pobočke v Poprade uskutočnila prvá dvojtýždňová stáž poľskej

študentky Moniky Maleckej z Poznane. Tohto roku sa odbornej stáže z našej strany zúčastnia Mgr. Zlatica Donovalová zo Štátneho archívu v Bratislave a asistentka Prešovskej univerzity Mária Petrovičová, ktoré absolvujú pobyt v trvaní jedného týždňa. Stáže sa týkajú predovšetkým mladých ľudí. Výbor by uvítal, keby sa záujemcovia prihlásili.

Napriek mnohým spomenutým činnostiam sa podarilo SSA aj dobre hospodáriť s finančnými prostriedkami. Vyšší stav účtu sa darí dlhodobo udržať vďaka dohľadu prísnej hospodárky SSA Mgr. Márie Kačkovičovej.

Vážení členovia SSA, v stručnosti ste si vypočuli výpočet činností predovšetkým výboru SSA, ktorý sa usiluje zabezpečiť Vašu spokojnú prácu a rozvoj archívnickva a archívov v Slovenskej republike. Dovoľte mi, aby som celému výboru srdečne za jeho aktivitu poďakovala a poprialala pevné nervy do ďalšej práce.

Dovoľujem si Vám navrhnúť aktivity SSA do ďalšieho obdobia našej činnosti:

Výbor z tradičných aktivít naďalej zabezpečí:

- 1/ štvrťročné vydávanie Fóra archivárov, fungovanie webovej stránky www.archivari.sk aj s inojazyčnými mutáciami;
- 2/ v septembri 2008 zabezpečí exkurziu do Poznane a pripraví exkurziu do nového archívu v Brne, resp. do iného archívu;
- 3/ komunikáciu s nadriadenými orgánmi v zmysle ochrany zamestnancov archívov;
- 4/ propagovanie archívnickva a archívov v médiách doma i v zahraničí;
- 5/ v roku 2009 pripraví nový ročník archívnych dní SR v spolupráci s vybraným archívom a vydanie CD z tohto podujatia;
- 6/ odbornú stáž pre mladých archivárov.

Z nových aktivít výbor navrhuje odhlasovať:

- 1/ Požiadat kompetentné orgány, aby zabezpečili dôstojný stánok Archívu hlavného mesta SR Bratislavy.
- 2/ Vydanie propagačného materiálu – fotografie archívnych dokumentov v spolupráci s fotografom Štefanom Péchym, na ktorých bude jeho stručná prezentácia, resp. iných propagačných materiálov týkajúcich sa archívnickva a archívov na Slovensku.
- 3/ Prípravu Biografického slovníka archivárov, ktorého vydanie doporučuje najneskôr do 2 rokov. Zároveň zaväzuje všetkých archivárov, aby sa podieľali na jeho príprave a vzniku podľa svojich najlepších vedomostí, schopností a pokynov výboru SSA.
- 4/ Prípravu medzinárodnej konferencie v rámci spolupráce krajín V4 a v rámci naplnenia zmluvy s maďarskými archivármi.

PhDr. Zuzana Kollárová, PhD., predsedníčka SSA

***Správa o činnosti výboru SSA
(jún 2006 - máj 2008)***

Vážené dámy a vážení páni,

dovoľte mi, aby som Vás oboznámila s činnosťou výboru za obdobie od jeho zvolenia na poslednom valnom zhromaždení Spoločnosti slovenských archivárov, ktoré sa konalo počas X. archívnych dní v Levoči

22. júna 2006. Nerada by som opakovala to, čo už bolo povedané, ale pravdepodobne sa dotknem aj niektorých informácií, ktoré tu už odzneli.

Novokonštituovaný výbor na čele s predsedníčkou PhDr. Zuzanou Kollárovou, PhD sa na svojom prvom riadnom zasadnutí 10. augusta 2006 uzniesol na rozdelení funkcií takto: podpredsedom ostal naďalej doc. PhDr. Juraj Roháč, CSc., hospodárkou Mgr. Mária Kačkovičová a tajomníčkou sa stala PhDr. Elena Machajdíkova. Bola zriadená aj redakčná rada Fóra archivárov v zložení – predseda PhDr. Radoslav Ragač, PhD., členovia - doc. PhDr. Juraj Roháč, CSc., PhDr. Oľga Kvasnicová, Mgr. Lucia Krchnáková a Mgr. Gábor Strešňák (člen revíznej komisie). Keďže ide o prvé hodnotenie výboru v tomto zložení, pripomeniem, že jeho ďalšími členmi sú aj PhDr. Veronika Nováková, PhDr. Ladislav Vrteľ, predsedom revíznej komisie Ing. Jozef Hanus, CSc. a členkou ThDr. Valéria Hrtánková.

Rokovania výboru SSA sa uskutočňujú spravidla raz za dva mesiace, v prípade vážnych dôvodov aj častejšie. Od 10. augusta 2006 členovia výboru zasadali ešte trikrát (10. októbra, 2. novembra, 14. decembra), v roku 2007 deväťkrát (8. februára, 27. marca, 17. mája, 25. mája, 18. júna, 5. septembra, 13. novembra, 21. novembra, 28. novembra) a v tomto roku boli už tri zasadnutia výboru (29. januára, 11. marca, 22. apríla). Zasadnutia sa zúčastňovali aj predseda a členovia revíznej komisie. Niektorí členovia výboru niekoľkokrát absentovali pre pracovné zaneprázdnenie, či z iných dôvodov. Výbor bol však spôsobilý uznášať sa, pretože prítomná bola vždy nadpolovičná väčšina jeho členov.

Závery rokovaní výboru sú zaznamenané v zápisniciach, z ktorých stručné zhrnutie sa pravidelne uverejňuje aj na stránkach Fóra archivárov.

Zasadnutia výboru väčšinou viedla predsedníčka Z. Kollárová, v jej neprítomnosti podpredseda doc. J. Roháč.

Na programe rokovaní sa členovia venovali pravidelne téme archívnych dní, tých uplynulých alebo tých nasledujúcich (Levoča, Žilina, Skalica) a s nimi súvisiacimi činnosťami odbornými, organizačnými, finančnými aj propagačnými.

Ďalším pravidelným bodom programu „výborov“ boli prípravy stavovského štvrtročníka Fóra archivárov, ako aj našej webovej stránky. Ako sme už počuli, webová stránka našej spoločnosti v súčasnosti prechádza výraznými úpravami. Aj naďalej bude obsahovať základné údaje o histórii SSA, základné legislatívne normy a metodické smernice, informácie o členskej základni, zasadnutiach výboru, rôznych aktualitách a podujatiach SSA, priestor pre diskusiu a snáď už aj fotogalériu, dôležité kontakty, prípadne informácie o firmách našich mecénov a ich tovaroch. Archivári budú mať prístup k dôležitým a najaktuálnejším informáciám, budú mať možnosť diskusie o akciách, novinkách, problémoch a odborných otázkach.

Pravidelne sa prerokovávajú aj otázky hospodárenia, naším hlavným „ministrom financií“ je, ako všetci viete, Mary Kačkovičová. Členovia výboru dôkladne zvažujú každú finančnú transakciu. V snahe získať čo najviac finančných zdrojov pre činnosť SSA sme oslovovali a získavali sponzorov, ale vďaka sme prijali aj 2% z vašich archívnych platov. Peňažné príspevky sa poskytovali výlučne na odbornú činnosť, respektíve na jej podporu, a to na zahraničné cesty, kde členovia výboru prezentovali slovenské archívy, existenciu a činnosť SSA vo svojich odborných a informatívnych príspevkoch na archívnych dňoch, či vedeckých konferenciách (V. Nováková – Veszprém, Maďarsko 2006; Z. Kollárová – Essen, Nemecko 2006; L. Vrteľ - St. Andrews, Škótsko 2006; R. Ragač – Francúzsko 2006; Z. Kollárová – Toruň, Poľsko 2007; L. Vrteľ a M. Mrížová - Děčín, Česká republika 2007; J. Hanus - Olsztyn, Poľsko 2007; Z. Kollárová - Bocheň, Poľsko 2008).

Už tradične sme sa zaoberali organizovaním odborných exkurzií. 11. októbra 2006 sa uskutočnila exkurzia do Českej republiky s návštevou Archívu mesta Brna a Okresného archívu v Zlíne. V roku 2007 boli našim cieľom archívy v slovinských mestách Maribor, Ptuj, Ľubľana a Celje.

K najzávažnejším otázkam, ktoré boli prerokovávané vo výborových zasadnutiach ešte v roku 2006, patrila novela zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 515/2003 Z. z. Výbor SSA sa uzniesol pripraviť a zaslať pozmeňujúce návrhy k novelizácii zákona do Národnej rady SR. Závery z vystúpenia R. Kaliňáka sa dotkli aj odbornej úrovne archivárov, preto sa výbor jednohlasne uzniesol na využití svojho legislatívneho práva a vzniesol ďalšie pozmeňujúce návrhy. V konečnom dôsledku však neboli akceptované a do platnosti vstúpila novela podľa navrhovaného znenia odborom archívov a registratúr MV SR s účinnosťou od 1. júna 2007 pod č. 216/2007.

Jednou z často opakovaných rokovacích tém bola nadviazanie spolupráce s partnerskými zahraničnými spoločnosťami. Sľubným začiatkom bola ponuka maďarských archivárov na zmluvné zastrešenie odbornej spolupráce medzi archívmi a spoločnosťami oboch krajín. Členovia výboru pripravili znenie tejto medzinárodnej spolupráce, ktorú podpísala predsedníčka Z. Kollárová spolu s bývalou predsedníčkou V. Novákovou počas ich pracovnej návštevy v Maďarsku.

Výboru sa podarilo nadviazať kontakty aj s ďalšími krajinami. Prvé stretnutie zástupcov našej Spoločnosti so zástupcami archívnych spoločností Českej republiky, Maďarska, Poľska sa uskutočnilo v Poprade 6. marca 2007, kde bola podpísaná deklarácia o spolupráci. Prvé kontakty snáď čoskoro prerastú do výraznejšej medzinárodnej spolupráce.

V súlade so závermi minuloročných archívnych dní v Žiline o dodržiavaní vládneho uznesenia zhrnutého v *Koncepcii rozvoja štátnych archívov zriadených Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky podľa zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov do roku 2010 (s výhľadom do roku 2015)* zaslal výbor SSA podporné stanovisko na MV SR v júni 2007. Konal tak v snahe podporiť odbor archívov a registratúr MV SR, aby vláda plnila zakotvené podmienky v Koncepcii a zefektívnila tak všetky činnosti v štátnych archívoch - finančné, technické vybavenie a personálne dobudovanie, ako aj výstavbu Archívu hlavného mesta SR Bratislavy, či vytvorenie podmienok na zintenzívnenie prístupu k archívnym dokumentom formou elektronického archívneho systému, a tým aj ochrany archívnych dokumentov. Po prázdnych ubezpečeniach vládnych činiteľov o riešení problémov v štátnych archívoch nasledovala fáza priam likvidačných hrozieb v podobe prepúšťania archivárov. A toto prepúšťanie bolo ústrednou témou už na každom ďalšom zasadnutí výboru. Korešpondencia výboru s predsedom vlády Robertom Ficom a podpredsedom a ministrom vnútra Robertom Kaliňákom však nevedla, ako je nám všetkým dobre známe, k optimálnym výsledkom. Na mimoriadnom zasadnutí sa členovia výboru rozhodli konať aj pomocou médií. Len pripomeniem, že sme využili týždenník *Týždeň*, v ktorom zverejnil 17. novembra 2007 novinár Andrej Bán informácie o stave v štátnych archívoch, aj alarmujúce prognózy. Na ďalšom mimoriadnom zasadnutí pripravili členovia výboru *Vyhlasenie výboru Spoločnosti slovenských archivárov zo dňa 21. novembra 2007 ku kritickej situácii v ochrane archívneho dedičstva Slovenskej republiky*, ktoré zaslali na zverejnenie do tlačových agentúr. Ohlas zo strany verejnosti bol veľmi pozitívny a povzbudzujúci. Na výzvu zareagovalo asi 450 slovenských, českých a poľských archívnych, kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií a osobností. Okrem zamestnancov štátnych archívov, to boli pracovníci zo špecializovaných verejných archívov a kolegovia z registratúrnych stredísk. Musíme poznamenať, že vo veľkej väčšine prípadov nejde o členov SSA, tí sa totiž s vyhlásením stotožnili. Veľkú skupinu tvoria hlasy profesorov, docentov, asistentov, doktorandov a študentov z vysokých škôl, gymnázií a stredných odborných škôl, kolegov zo SAV, Slovenskej národnej knižnice a Archívu literatúry a umenia,

Matice slovenskej a Slovenskej genealogicko-heraldickej spoločnosti, početných slovenských múzeí a galérií, zamestnancov Pamiatkového úradu, osvetových stredísk, Sociálnej poisťovne v Bratislave, Zväzu protikomunistického odboja a ďalšie. Svoje podporné stanovisko poslali sympatizanti z rôznych profesií z miest a obcí, veľký počet súkromných osôb z rôznych kútov Slovenska. Vzhľadom na to, že rozoslaná výzva si vyžadovala zaslanie podpísanej návratky klasickou poštou, v dnešnej dobe už menej populárnou, treba uznať, že číslo 450 za také krátke obdobie je pomerne vysoké. Nemôžeme však uviesť úplne presný počet, pretože niektoré podporné ohlasy boli hromadné bez uvedenia presného počtu osôb. Bolo to v prípade niektorých spoločností, spolkov, ale aj firiem.

Výbor tiež oslovil partnerskú Slovenskú historickú spoločnosť pri SAV. Tá vyjadrila súhlasné podporné stanovisko k pozmeňujúcim návrhom archivárov do Slovenskej národnej rady aj v čase, keď sa pripravovala novelizácia zákona o archívoch a registratúrach koncom roku 2006, ako aj pri hrozbe hromadného prepúšťania v roku 2007. Výbor sa naopak snažil spolupracovať so Sekciou archívnictva a PVH SHS pri SAV, napríklad aj pomocou finančného príspevku pri príprave slávnostnej akadémie venovanej pani docentke PhDr. Darine Lehotskej, CSc., dlhoročnej pedagogičke FFUK z Katedry archívnictva a PVH, ktorá sa uskutočnila 27. novembra 2007 v Bratislave.

V snahe motivovať mladých archivárov do tridsať rokov k odbornej, vedeckej a publikačnej činnosti, výbor SSA vyhlásil súťaž o najlepšiu pôvodnú vedeckú štúdiu z oblasti archívnictva, prípadne aj pomocných historických vied z archívnych prameňov, ktorá nesie meno Elemíra Rákoša - zakladateľa SSA a archivára, ktorý sa venoval vedeckým a najmä metodologickým otázkam archívnictva. Do I. ročníka súťaže sa prihlásila Mgr. Katarína Bodnárová prácou „Bratislavské mestské knihy na prelome stredoveku a novoveku z pohľadu diplomatiky“. Vďaka splneniu všetkých požiadaviek súťaže a odbornou kvalitou štúdie jej bola udelená prvá cena s finančnou odmenu 3 000 Sk, ktorú jej odovzdala predsedníčka Z. Kollárová a podpredseda doc. J. Roháč na zasadnutí výboru 18. júna 2007. Víťazná štúdia bola publikovaná v Slovenskej archivistike.

Bežne na zasadnutiach výboru sa diskutovalo aj o rôznych administratívnych záležitostiach. Napríklad výbor ešte v počiatkoch svojej existencie navrhol a realizoval úpravu hlavičkového papiera SSA. Aby šuster, prepáčte, archivár nechodil „bosý“ odsúhlasil výbor 13. novembra 2007 jeden zo štyroch návrhov L. Vrteľ na erbové znamenie Spoločnosti slovenských archivárov. Po jeho schválení a zapísaní do Heraldického registra SR sa upravil aj hlavičkový papier našej Spoločnosti, a teraz je taký, ako sa na archivárov patrí!

Výbor sa zaoberal aj s ďalšími aktuálnymi otázkami súvisiacimi s prácou archivárov, a zaujímal k nim stanoviská s návrhmi možných riešení. Pre zvýšenie odbornosti, pružnosti rozhodovania a účelovosti našej spoločnosti, venoval sa aj prípadným úpravám niektorých paragrafov v Stanovách. Diskutovalo sa napríklad o bezplatnom čestnom členstve pre všetkých členov nad 70. rokov, alebo o vylúčení dlhodobých neplatičov. Stav členskej základne SSA k dnešnému dňu je 353 členov.

V snahe prezentovať archívne dedičstvo uvažovali členovia výboru nad ďalšími možnosťami spropagovať archívne bohatstvo a prácu archivárov, napríklad prípravou publikácie o archívoch SR, súboru pohľadníc s unikátnymi archívnymi dokumentmi, prípadne vytvorení reprezentačného kalendára a pod.

Dovolila som si Vám zhrnúť a priblížiť dvojročnú bohatú a rôznorodú činnosť výboru SSA.

Elena Machajdíkova
tajomníčka SSA

Správa revíznej komisie Spoločnosti slovenských archivárov za obdobie 1. júna 2006 – 15. mája 2008

Vážené dámy a páni,

dovoľte mi, aby som predniesla správu revíznej komisie SSA od posledného valného zhromaždenia SSA konaného v júni 2006 do 15. mája 2008. Stav hospodárenia s finančnými prostriedkami SSA pri revízii, ktorá bola vykonaná dňa 20. mája 2008, je nasledovný:

Priebežný stav k 31. 12. 2006:

Zostatok na účte	52 361,18,-Sk
Zostatok v pokladni	977,50,-Sk
Príjmy spolu od 01. 06. do 31. 12. 2006	27 236,90,-Sk
Výdavky spolu od 01. 06. do 31. 12. 2006	98 312,50,-Sk

Priebežný stav k 31. 12. 2007

Zostatok na účte	116 192,55,-Sk
Zostatok v pokladni	1 228,50,-Sk
Príjmy spolu od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2007	156 901,90,-Sk
Výdavky spolu od 1. 1. 2007 do 31. 12. 2007	92 819,53,-Sk

Priebežný stav k 15. 05. 2008

Zostatok na účte	164 235,65,-Sk
Zostatok v pokladni	4 773,50,-Sk
Príjmy spolu od 1. 1. 2008 do 15. 05. 2008	56 781,50,-Sk
Výdavky spolu od 1. 1. 2008 do 15. 05. 2008	5 354,-Sk

Revízna komisia konštatuje, že všetky príjmy a výdavky sú podložené dokladmi a všetky sú správne zapísané ako na účte SSA tak aj v pokladni SSA. Osobitne sa ukladajú výpisy z bankového účtu a osobitne sa ukladajú príjmové a výdavkové pokladničné doklady.

Revízna komisia vyhlasuje, že účtovná evidencia hospodárenia Spoločnosti slovenských archivárov je správna a bezchybná.

V Bratislave 20. mája 2008

Za revíznu komisiu SSA:
Ing. Jozef Hanus, CSc. – predseda
ThDr. Valéria Hrtánková; - členka
Mgr. Gábor Strešňák - člen

VÝBOR(N)OVINY

Zápisnica

zo zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských archivárov,

Bratislava 22. apríla 2008

- Program:**
- 1) Otvorenie a zhodnotenie plnenia uznesení
  - 2) XII. archívne dni
  - 3) Fórum archivárov
  - 4) Webová stránka SSA
  - 5) Rôzne
  - 6) Záver

Zasadnutie otvorila predsedníčka Zuzana Kollárová. Informovala prítomných o korešpondovaní s podpredsedom vlády a ministrom vnútra R. Kaliňákom ohľadom prepúšťania archivárov zo štátnych archívov. Hlavnou témou zasadnutia bolo organizačné a programové zabezpečenie XII. archívnych dní. O prípravách archívnych dní v Skalici informovali členov výboru Mgr. Helena Polakovičová (riaditeľka - ŠA v Bratislave – pobočka Skalica) a Mgr. Monika Krištofičová. Výbor prerokovával program odbornej časti konferencie, valného zhromaždenia, ako aj organizačné zabezpečenie oboch akcií. Ďalej sa venoval obsahu ďalšieho čísla Fóra archivárov a webovej stránke SSA, ktorú jej správca bez udania dôvodu zrušil. Výbor rokoval o možnostiach jej obnovenia.

K bodu „rôzne“ výbor prizval PhDr. Júliu Hautovú a Mgr. Milana Mišoviča, aby informovali jeho členov o súčasnom stave štátnych archívov a možných dôsledkoch ďalšieho avizovaného 5% prepúšťania na ich personálne stavy. Výbor rokoval o možnostiach, ktoré by mohli zabrániť novému prepúšťaniu. J. Hanus potvrdil účasť na zasadnutí Medzinárodnej rady archívov v Kuala Lumpur.

Zapísala: E. Machajdíková (tajomníčka SSA)

Zápisnica

**z mimoriadneho zasadnutia výboru Spoločnosti slovenských
archivárov, Skalica 28. mája 2008**

Program: príprava valného zhromaždenia SSA:

- 1) Príprava uznesenia
- 2) Návrh na zloženie návrhovej a mandátovej komisie:

AD 1)

Príprava uznesenia:

- a) doplniť čl. 2 bod 1 o vetu: *Spoločnosť vydáva publikácie a iné materiály propagujúce slovenské archívy a archívniectvo.*

- b) vypustiť v čl. 4 bod 4 (*Pri hlasovaní o programe, stanovách a zrušení Spoločnosti je nutné, aby bolo prítomných najmenej 70 % všetkých členov Spoločnosti.*)
- c) vsunúť bod 4 za bod 3 v čl. 3 v znení: *Čestné členstvo sa môže udeliť fyzickej osobe, ktorá prispela k rozvoju a propagovaniu archívov a archívnictva na Slovensku. Čestné členstvo schvaľuje na návrh výboru valné zhromaždenie.*
- d) postupne prečíslovať ostatné body v súlade so vsunutým bodom,
- e) prijať Vyhlásenie slovenských archivarov na podporu výstavby Archívu hlavného mesta SR Bratislavy
- f) upraviť výšku členského príspevku na zo 150,-Sk na 7 Eur, zápisného príspevku zo 100,-Sk na 5 Eur a oslobodiť od platenia členského príspevku členov Spoločnosti po 70. roku svojho života.

AD 2)

Návrh na zloženie návrhovej a mandátovej komisie:

Návrhová komisia:

PhDr. Anna Buzinkayová – predseda
Prof. PhDr. Leon Sokolovský, CSc.
PhDr. Juraj Šedivý, PhD.

Mandátová komisia:

PhDr. Ján Šulavík
PhDr. Helena Grežďová
PhDr. Milan Antonič

PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.
predsedníčka SSA

Zapísala: PhDr. E. Machajdíkova, tajomníčka SSA

Zápisnica

z Valného zhromaždenia Spoločnosti slovenských archivarov,

Skalica 29. mája 2008

Program:

- 1) Otvorenie
- 2) Voľba návrhovej a mandátovej komisie
- 3) Správa o činnosti SSA
- 4) Správa o činnosti Výboru SSA
- 5) Správa o hospodárení SSA
- 6) Správa revíznej komisie
- 7) Diskusia
- 8) Návrh uznesení
- 9) Správa mandátovej komisie

10) Prijatie uznesení

11) Záver

AD 1)

Otvorenie

Valné zhromaždenie SSA otvorila predsedníčka PhDr. Zuzana Kollárová, PhD, moderoval ho podpredseda doc. PhDr. Juraj Roháč, CSc.

AD 2)

Voľba návrhovej a mandátovej komisie

Valné zhromaždenie SSA zvolilo v tomto zložení:

návrhová komisia: PhDr. Anna Buzinkayová – predsedníčka
Prof. PhDr. Leon Sokolovský, CSc.
PhDr. Juraj Šedivý, PhD.

mandátová komisia: PhDr. Ján Šulavík - predseda
PhDr. Milan Antonič
PhDr. Helena Grežďová

AD 3)

Správa o činnosti SSA

Správu o činnosti SSA za roky 2006 – 2008 predniesla PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.

AD 4)

Správa o činnosti Výboru SSA

Správu o činnosti Výboru SSA za roky 2006 – 2008 predniesla PhDr. Elena Machajdíková.

AD 5)

Správu o hospodárení SSA

Správu o hospodárení SSA za roky 2006 – 2008 predniesla Mgr. Mária Kačkovičová.

AD 6)

Správa revíznej komisie

Správu revíznej komisie za roky 2006 – 2008 predniesla v zastúpení za predsedu revíznej komisie (Ing. Jozefa Hanusa, CSc.) Mgr. Lucia Krchnáková.

AD 7)

Diskusia

Výbor SSA navrhol:

1. Úpravu stanov:

- a) doplniť čl. 2 bod 1 o vetu: *Spoločnosť vydáva publikácie a iné materiály propagujúce slovenské archívy a archívniectvo,*

b) vsunúť bod 4 za bod 3 v čl. 3 v znení: *Čestné členstvo sa môže udeliť fyzickej osobe, ktorá prispela k rozvoju a propagovaniu archívov a archívniectva na Slovensku. Čestné členstvo schvaľuje na návrh výboru Valné zhromaždenie.*

c) postupne prečíslovať ostatné body v čl. 3 v súlade so vsunutým bodom,

d) vypustiť bod 4 v čl. 4 (*Pri hlasovaní o programe, stanovách a zrušení Spoločnosti je nutné, aby bolo prítomných najmenej 70 % všetkých členov Spoločnosti*).

2. Úpravu výšky členského príspevku:

e) členský príspevok zo 150,-Sk na 7 Eur

zápisný príspevok zo 100,-Sk na 5 Eur

f) oslobodiť od platenia členského príspevku členov Spoločnosti po 70. roku svojho života.

3. Prijatie *Vyhlásenia slovenských archívárov na podporu výstavby Archívu hlavného mesta SR Bratislavy.*

Z pléna odzneli tieto návrhy:

1. PhDr. Oľga Kvasnicová navrhla zaviesť tradíciu usporadúvania otvorených dní v archívoch.

2. PhDr. Mária Stieberová, CSc. požiadala o zlepšenie komunikácie s dôchodcami. M. Kačkovičová, ktorá vedie evidenciu členskej základne, upozornila prítomných na povinnosť zahlásiť včas všetky zmeny (odchod do dôchodku, zmeny v adrese, zmeny zamestnávateľa a pod.).

3. Ing. Eva Sedláčková (ŠA v Levoči - pobočka Poprad) navrhla oslobodenie dôchodcov od platenia členského príspevku, ktorí pôsobili v archíve aspoň 10 rokov.

4. PhDr. Helena Grežďová (ŠA v Nitre – pobočka Topoľčany) navrhla pre dôchodcov zníženie členského príspevku na 50% z riadneho členského príspevku.

AD 8)

Návrh uznesení (predniesla PhDr. Anna Buzinkayová – predsedníčka návrhovej komisie)

Návrhová komisia predložila Valnému zhromaždeniu na schválenie:

1. **Úpravu Stanov SSA:**

a) doplniť čl. 2 bod 1 o vetu: *Spoločnosť vydáva publikácie a iné materiály propagujúce slovenské archívy a archívniectvo.*

b) vsunúť bod 4 za bod 3 v čl. 3 v znení: *Čestné členstvo sa môže udeliť fyzickej osobe, ktorá prispela k rozvoju a propagovaniu archívov a archívniectva na Slovensku. Čestné členstvo schvaľuje na návrh výboru Valné zhromaždenie.*

c) postupne prečíslovať ostatné body v čl. 3 v súlade so vsunutým bodom.

d) vypustiť bod 4 v čl. 4 (*Pri hlasovaní o programe, stanovách a zrušení Spoločnosti je nutné, aby bolo prítomných najmenej 70 % všetkých členov Spoločnosti*)

2. **Správu o činnosti SSA** za roky 2006 – 2008

3. **Správu o činnosti výboru SSA** za roky 2006 – 2008

4. **Správu o hospodárení SSA** za roky 2006 – 2008

5. **Správu revíznej komisie SSA**

6. **Návrh činnosti SSA** na druhý polrok 2008 a rok 2009:

- a) štvrťročné vydávanie Fóra archivárov, zriadenie a prevádzkovania novej webovej stránky www.archivari.sk aj s cudzojazyčnými mutáciami,
- b) zorganizovanie exkurzie do Štátneho archívu v Poznani, prípadne do iného archívu,
- c) zabezpečenie komunikácie s nadriadenými orgánmi v zmysle ochrany zamestnancov archívov,
- d) zabezpečenie propagácie archívov a archívnictva v médiách doma i v zahraničí,
- e) zabezpečenie vydania CD ROMu z XII. archívnych dní SR v Skalici pre všetkých účastníkov,
- f) príprava XIII. ročníka archívnych dní SR v roku 2009 v spolupráci s vybraným archívom a zabezpečenie výstupu z tohto podujatia prostredníctvom CD ROMu,
- g) požiadanie kompetentných štátnych orgánov zabezpečiť dôstojné a vyhovujúce priestory pre Archív hlavného mesta SR Bratislavy,
- h) vydanie propagačného materiálu – súbor fotografií s unikátnymi archívnymi dokumentmi v spolupráci so Štefanom Péchym (ŠA v Levoči), prípadne iných propagačných materiálov týkajúcich sa archívnictva a archívov na Slovensku,
- ch) zabezpečenie vydania Biografického slovníka archivárov najneskôr do dvoch rokov, na ktorom sa budú podieľať všetky štátne aj špecializované verejné archívy,
- i) zorganizovanie medzinárodnej konferencie v rámci spolupráce krajín V4.

7. **Úpravu výšky členského príspevku** takto:

- a) členský príspevok zo 150,- Sk na 7 Eur
- b) zápisný príspevok zo 100,- Sk na 5 Eur
- c) v súvislosti so závermi diskusie, sa na schválenie úpravy členského príspevku pre dôchodcov predniesli dve alternatívy:
  - *členský príspevok nemusia platiť členovia Spoločnosti po 70. roku svojho života, alebo*
  - *členovia Spoločnosti platia členský príspevok po odchode do dôchodku vo výške 50% riadneho členského príspevku.*

8. **Vyhlásenie slovenských archivárov** na podporu výstavby Archívu hlavného mesta SR Bratislavy (v prílohe).

9. Zavedenie tradície každoročného usporadúvania **otvorených dní v archívoch**.

AD 9)

Správa mandátovej komisie

Podľa správy mandátovej komisie bolo na Valnom zhromaždení prítomných 75 členov SSA z celkového počtu 353. Na zasadnutí nebola prítomná nadpolovičná väčšina členov, preto v súlade so Stanovami SSA sa začalo rokovanie o pol hodinu neskôr a Valné zhromaždenie tak bolo spôsobilé uznášať sa.

AD 10)

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov prijalo toto uznesenie:

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov schválilo:

1. Úpravu Stanov SSA takto:

- a) doplniť čl. 2 bod 1 o vetu: *Spoločnosť vydáva publikácie a iné materiály propagujúce slovenské archívy a archívniectvo.*
- b) vsunúť bod 4 za bod 3 v čl. 3 v znení: *Čestné členstvo sa môže udeliť fyzickej osobe, ktorá prispela k rozvoju a propagovaniu archívov a archívniectva na Slovensku. Čestné členstvo schvaľuje na návrh výboru Valné zhromaždenie.*
- c) postupne prečíslovať ostatné body čl. 3 v súlade so vsunutým bodom,
- d) vypustiť bod 4 v čl. 4 (*Pri hlasovaní o programe, stanovách a zrušení Spoločnosti je nutné, aby bolo prítomných najmenej 70 % všetkých členov Spoločnosti*).

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov schválilo:

2. Správu o činnosti SSA za roky 2006 – 2008

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov schválilo:

3. Správu o činnosti výboru SSA za roky 2006 – 2008

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov schválilo:

4. Správu o hospodárení SSA za roky 2006 – 2008

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov vzalo na vedomie:

5. Správu revíznej komisie SSA

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov schválilo:

6. Návrh činnosti SSA na druhý polrok rok 2008 a rok 2009:

- a) štvrtročné vydávanie Fóra archivárov, zriadenie a prevádzkovanie novej webovej stránky www.archivari.sk aj s cudzojazyčnými mutáciami,
- b) zorganizovanie exkurzie do Štátneho archívu v Poznani, prípadne do iného archívu,
- c) zabezpečenie komunikácie s nadriadenými orgánmi v zmysle ochrany zamestnancov archívov,
- d) zabezpečenie propagácie archívov a archívniectva v médiách doma i v zahraničí,
- e) zabezpečenie vydania CD ROMu z XII. archívnych dní SR v Skalici pre všetkých účastníkov,
- f) prípravenie XIII. ročníka archívnych dní SR v roku 2009 v spolupráci s vybraným archívom a zabezpečenie výstupu z tohto podujatia prostredníctvom CD ROMu,
- g) požiadanie kompetentných štátnych orgánov zabezpečiť dôstojné a vyhovujúce priestory pre Archív hlavného mesta SR Bratislavy,
- h) vydanie propagačného materiálu – súbor fotografií archívnych dokumentov v spolupráci s fotografom Štefanom Péchym (ŠA v Levoči), prípadne iných propagačných materiálov týkajúcich sa archívniectva a archívov na Slovensku,
- ch) zabezpečenie vydania Biografického slovníka archivárov najneskôr do dvoch rokov, na ktorom sa budú podieľať všetky štátne aj špecializované verejné archívy,

i) zorganizovanie medzinárodnej konferencie v rámci spolupráce krajín V4.

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov schválilo výšku členského príspevku takto:

7. Výška členského príspevku na rok 2009:

- a) členský príspevok - 7 Eur
- b) zápisný príspevok - 5 Eur
- c) členský príspevok pre členov po odchode do dôchodku - 50% riadneho členského príspevku

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov schválilo:

8. Vyhlásenie slovenských archivárov na podporu výstavby Archívu hlavného mesta SR Bratislavy (v prílohe).

Valné zhromaždenie Spoločnosti slovenských archivárov schválilo

9. Zavedenie tradície každoročného usporadúvania otvorených dní v archívoch.

AD 11)

Záver

V závere sa predsedníčka SSA Z. Kollárová poďakovala v mene všetkých členov výboru a účastníkov archívnych dní riaditeľke a pracovníkom hostiteľského archívu v Skalici za zorganizovanie XII. archívnych dní.

PhDr. Zuzana Kollárová, PhD.
predsedníčka SSA

Zapísala: PhDr. Elena Machajdíkova, tajomníčka SSA, 22. júna 2008

Z DOMOVÁ A ZO SVĚTA

Niekoľko viet k spracovaniu a využívaniu osobných fondov

Archív hlavného mesta Budapešti uverejnil na svojej internetovej stránke a v tlači výzvu o preberaní písomností a audiovizuálneho materiálu (zatiaľ ide len o fotografie, ale neskôr to budú možno aj VHS, DVD a iné nosiče) od súkromných osôb. Výzva zdôrazňuje význam zachovania dokumentov aj pre vyučovanie dejepisu na základných a stredných školách a obracia sa na verejnosť s informáciou o ďalšom osude do dočasnej alebo trvalej úschovy uložených, listov, fotografií, legitimácií, diplomov, denníkov, atď.

Práve tieto vymenované typy archívnych dokumentov tvoria výstavu v Budapest Főváros Levéltára (BFL) www.bfl.hu: Osudy, životné príbehy. O otvorení a samotnej výstave písal Népszabadság, najväčší maďarský denník, Maďarská tlačová kancelária a jeden z najčítanejších internetových denníkov FigyelőNet www.figyelonet.hu, čo je veľký úspech v Budapešti, kde sa denne otvára veľa výstav a médiá sú doslova *zhýčkané* pozvánkami. Ak budete do 31. júla v Budapešti, rád expozíciu predstavím in situ. Panely výstavy budú aj „panelmi“ rozšírenej a *ad infinitum* rozširovateľnej virtuálnej výstavy, ktorú plánujeme na začiatok budúceho roku.

Vystavené dokumenty umožňujú nazrieť do takých oblastí spoločenského života v danej dobe, ktoré sú významné z hľadiska dejín spoločnosti, a ktoré nedostali dostatočný priestor v učebniciach dejepisu. Je dôležité, hovorí ďalej kurátor výstavy a môj kolega Horváth J. András, aby sme mládež oboznámili s historickými drobnosťami (majstrov), ktoré sa často viažu na jej najbližšie okolie a zároveň sú súčasťou veľkých dejín.

Pri preberaní osobných písomností sa často vyskytnú aj dokumenty mimobudapeštianske (*extrabudapestiensia*). Predpokladám, že v slovenských archívoch sa zasa nachádzajú *budapestiensia*. Chcel by som týmto vyzvať kolegyne a kolegov, aby sme sa navzájom informovali o takýchto objavoch a posielali hneď aj elektronické kópie dokumentov. Rozsah prevzatých písomností, aspoň v BFL, je obyčajne veľmi malý (menej ako 1 bm), ale jednotliviny sú niekedy malé klenoty, ktoré môžu byť okrem iného aj inšpiratívne pre náš každodenný život a pomôcť nájsť *kompas v nás*. Takým je dozaista napríklad denník výtvarného umelca, ktorý od 1949 do roku 2005 zapísal prakticky všetko, čo denne robil, ba vlepoval aj lístky na električku či lístky do kina a divadla, ale aj denník študenta histórie, ktorý udalosti roku 1968 sledoval a prežíval na vlastnej koži v májovom Paríži.

Teším sa na spoluprácu,

Pavol Šalamon
BFL Budapešť

Čo nás trápí...

Končí sa polrok a s nostalgiou spomíname na časy, keď sa pri tejto príležitosti rozdeľovali odmeny, ktoré, aj keď v archívoch nikdy nedosahovali úroveň našich (v tomto prípade šťastnejších) kolegov v štátnej správe, predsa len dokázali potešiť. Nedávno zavial až sem, do Topoľčian, od Dunaja vánok nádeje, že na ministerstve sa už odmeny (a nie malé) rozdeľujú, na Križkovu ulicu však nedofúkal zasa nič.

A nejde len o odmeny, ktoré si, som o tom pevne presvedčená, absolútna väčšina archivárov zaslúži. Už viac ako rok ministerstvo mlčí aj s úpravami tried zamestnancov. Mlčali sme aj my, veď kto by mal odvahu, v čase totálneho ohrozenia našej existencie požadovať zvyšovanie platov. Ale začínam mať pocit, že ak sa v dohľadnej dobe nezačne k tomuto problému seriózne pristupovať, prídu archívy o ďalších archivárov, ktorí si v čase neustále rastúcich životných nákladov aj napriek veľkej láske k nášmu odboru nebudú môcť prácu v archíve jednoducho dovoliť.

Osobne cítim skoro vinu, keď pracovníčke, ktorá pred rokom ukončila vysokoškolské štúdium archívnictva, nedokážem získať vysokoškolskú triedu, hoci jej pracovnú náplň vykonávala ešte pred ukončením štúdia. Skutočnosť, že nie som sama, že sa na ministerstve takéto žiadosti a návrhy už „stohujú“ ma nijako nemôže utešiť.

Obec archivárov je už raz taká – nefrflé, nereptá – nemá na to vlastne čas. Povinností, ktoré musíme denne splniť, je dosť aj pre niekoľkonásobný počet ľudí. Dožijeme sa toho, že si to uvedomia aj kompetentní?

Oľga Kvasnicová
ŠA Nitra, pobočka Topoľčany

Konferencia v Poľsku 9. a 10. mája 2008

(I. časť)

Spoločnosť poľských archivárov, oddelenie v Toruni a *Zakład Zarządzania Dokumentacją i Informacji Archiwalnej UMK* usporiadali už na tradičnom mieste v Toruni konferenciu pod názvom *Public relations w archiwach* v rámci II. ročníka „Jarných stretnutí archivárov“ 9. a 10. mája 2008. O čarovnom historickom meste a rodisku Mikuláša Koperníka sme vás už informovali v minuloročnom Fóre archivárov. Na spomenutej konferencii sa okrem poľských archivárov stretli aj archivári z Rumunska, Švédska a Litvy.

Poznatky slovenských archivárov prezentovala predsedníčka SSA Zuzana Kollárová v príspevku *Public relations štátnych archívov na Slovensku*, v ktorom uviedla v skrátenej forme nasledovné:

„Zmenou politických pomerov po roku 1989 na Slovensku a v postkomunistických štátoch došlo k zmenám aj v archívnictve a archívoch. Po „nežnej revolúcii“ sa stali archívy pre verejnosť jednými z najdôležitejších inštitúcií v spoločnosti.

Mnohé apely archivárov si vynútili rozhodné a systematické opatrenia svojho zriaďovateľa. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky odbor archívov a registratúr inicioval prijatie Koncepcie rozvoja štátnych archívov...(podľa zákona č. 395/2002 Z. z. o archívoch a registratúrach a o doplnení niektorých zákonov do roku 2010 (s výhľadom do roku 2015), schválená vládou Slovenskej republiky uznesením č. 1201/2003 zo 17. decembra 2003. Konceptcia bola prijatá „ako dlhodobý plán na odstránenie nevyhovujúceho stavu štátnych archívov formou systémových opatrení, postupov a projektov. Konečným cieľom koncepcie je vybudovať do roku 2015 štátne archívy tak, aby mohli v plnom rozsahu plniť úlohy vyplývajúce zo zákona č. 395/2002 Z. z. a medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky na úseku archívnictva.“

Na základe viacerých opatrení vyplývajúcich z Koncepcie...“ sa situácia v slovenskom archívnictve aspoň čiastočne zmenila. Boli pripravené a realizované viaceré projekty: projekt úpravy obsahu vysokoškolského štúdia, projekt systematického výskumu archívnych dokumentov v zahraničí, metodický materiál pre potreby výstavby účelových archívnych budov alebo ich rekonštrukcií, projekt priorit v sprístupňovaní archívnych dokumentov, projekt vyhotovovania konzervačných kópií a študijných kópií archívnych dokumentov, projekt odbornej praxe na úseku správy registratúry, metodický materiál – Návrh využitia informačných a komunikačných technológií pri zabezpečovaní správy registratúry a projekt elektronického archívneho informačného systému.

V súčasnosti (2008) pred slovenským archívnictvom stojí viacero nezodpovedaných otázok a úloh. Slovenské archívy sú v prevažnej väčšine chápané verejnosťou ako informačné regionálne centrá v závislosti na osobnom prepojení archivárov s verejnou a štátnou správou. Archivári každodenne vstupujú do pracovných vzťahov s užším okruhom inštitúcií, súkromných osôb a sú úzko prepojení so všetkými kultúrnymi inštitúciami (knížnice, múzeá, galérie, spolky a pod). Nemalým vkladom pre zviditeľnenie archívnictva sú ich práce na regionálnych monografiách a výstavách podľa najrôznejšieho tematického zadania. Podľa nášho výskumu v roku 2002 v tom čase ešte okolo 500 archivárov zo všetkých štátnych archívov participovalo v rokoch 1990 – 2002 na 200 monografiách (prevažne regionálneho charakteru) a 281 výstavách (rovnako prevažne regionálneho charakteru). Praxou je, že z nedostatku pracovného času, pripravujú archivári monografie, štúdie, články a výstavy zväčša v čase svojho osobného voľna – doma. Archivári z ústredných archívov vo väčšej miere spolupracovali s odbornými a profesijnými inštitúciami. Pomerne veľká pozornosť je v slovenských archívoch venovaná mládeži. Bežné sú prednášky a exkurzie,

i keď v závislosti od priestorových podmienok tej-ktorej inštitúcie. Vo viacerých archívoch so štandardným vybavením sa podieľajú na výchove nových historikov, právnikov a archivárov.

Na Slovensku je pomerne zlá situácia v spolupráci s médiami. Mimoriadne pracovné zaťaženie archivárom nedovoľuje pravidelnú prípravu programov v regionálnych médiách. Slovenské archívnictvo dáva pre mnohých, žiaľ, hlavne pre mladú generáciu, málo impulzov na to, aby s médiami spolupracovali. V tejto oblasti vládne archívna apatia. Archivári nie sú ani finančne motivovaní. Uvedený závažný nedostatok sa pokúša odstrániť Spoločnosť slovenských archivárov, ktorá vydáva svoj internetový časopis Fórum archivárov. V ňom sú žiadané predovšetkým menšie príspevky z oblasti archívnictva. Spoločnosť v minulom roku vypísala Súťaž o cenu Elemíra Rákoša“ o najlepšiu štúdiu v oblasti archívnictva a pomocných vied historických pre mladých archivárov do 30 rokov. V prvom ročníku bola prihlásená žiaľ, iba jedna práca. Ďalšou príležitosťou je publikovanie v Slovenskej archivistike, ktorá napriek svojej obsahovej kvalite, bojuje o prežitie. V štátnych médiách, kvôli ich nezáujmu, sa objavujú archívy a archivári iba v tých prípadoch, ak sú spojení s nejakými škandálmi. Napr. predajom majetkov pod Vysokými Tatrami za nízke ceny. Situáciu sme „vylepšili“ v posledných mesiacoch v súvislosti s viacerými článkami o existencii a práci v archívoch, keď malo dôjsť k 20% prepúšťaniu v našom poddimenzovanom rezorte.

Slovenskí archivári sa často až nadštandardne venujú študentom pri seminárnych, diplomových, rigorózných a iných prácach. Paradoxne, jedným z dôvodov je zlá príprava študentov predovšetkým na nových pracoviskách vysokých škôl. Študenti nevedia pracovať s archívnym materiálom, s citáciami a pod. Odstrániť tieto nevedomosti by mohli archivári z praxe, ktorým by bolo umožnené, tak ako je to bežnou praxou v zahraničí, viesť prednášky a cvičenia.

V práci slovenských archívov je potrebné optimalizovať druhy pracovného zaťaženia tak, aby ani jeden druh práce (predarchívna starostlivosť, bádateľská agenda, spracovanie a sprístupňovanie archívnych dokumentov, bežná agenda) dlhodobo neprevažoval nad tými ostatnými. V opačnom prípade to poškodzuje organizáciu a aj celý systém archívnictva.

Dôležitým prostriedkom súčasnosti na komunikáciu medzi archívmi a verejnosťou je výpočtová technika a internet. Slovenské archívy sú pomerne slušne vybavené technikou, spustené sú aj pilotné projekty, avšak jednoznačne chýbajú ľudia, ktorí by túto prácu kvalifikovane vykonávali. Vážnym nedostatkom sú nedostupné informácie o archívoch na internete.

Slovenskí archivári našťastie vo väčšej miere nepostihli vážne nešťastia (povodne, požiare, vojny), ako to bolo pri povodni v Prahe. Európsky štandardne sú archívy opatrené bežnými hasiacimi zariadeniami, skoro všetky sú už napojené signalizáciou na políciu a hasičov, známe sú pokyny pri výbere stavieb určených pre archív, ale stratégia a konkrétne postupy pri „krízových situáciách“ nie sú celoštátne spracované a sú ponechané na príslušné archívy.“

Zuzana Kollárová
ŠA Levoča, pobočka Poprad

Zasadnutie konzorcia *Monasterium*

V dňoch 10. – 11.6.2008 sa v priestoroch Filozofickej fakulty UK v Bratislave uskutočnilo zasadnutie konzorcia *Monasterium* a zasadnutie generálneho zhromaždenia členov *Medzinárodného centra pre archívny výskum ICARus*.

Organizátormi stretnutia boli Slovenský národný archív a Katedra archívniectva a pomocných vied historických Filozofickej fakulty UK.

Zasadnutia sa zúčastnili zástupcovia archívov, vedeckých a vzdelávacích inštitúcií z Čiech, Nemecka, Maďarska, Rakúska, Slovenska, Slovinska, Srbska a Švajčiarska.

Cieľom projektu *ICARus* (*International Centre for Archival Research*) je:

- prekonávanie regionálnych, časových a finančných bariér v prístupe k archívnym dokumentom
- koordinovanie medzinárodnej spolupráce, výmena skúseností medzi archívmi a vedeckými inštitúciami pracujúcimi s kultúrnym dedičstvom v rámci EÚ a ICA
- vývin štandardov a stratégií pre elektronické sprístupňovanie archívnych dokumentov
- skvalitnenie prezentácie kultúrneho dedičstva na internete
- pomoc v oblasti prípravy, sprostredkovania a sprístupnenia finančných možností, Outsourcing
- koordinácia medzinárodnej personálnej výmeny
- tvorba jednej internetovej základne

Cieľom dvojdňového stretnutia bolo prehĺbenie spolupráce v rámci EÚ projektu, schválenie definitívneho znenia štatútu *ICARus*, ustanovenie spoločných orgánov (generálne zhromaždenie, predstavenstvo, manažment, rozhodcovský senát a revízori) a voľba ich predstaviteľov.

Zasadnutie otvoril Thomas Aigner, ktorý podal správu o koordinácii projektu. Zástupcovia z každej inštitúcie informovali o pokračujúcich prácach na projektoch digitalizácie stredovekých listín. Za Slovenský národný archív

s prezentáciou vystúpil Ing. Jozef Hanus, CSc., vedúci oddelenia ochrany archívnych dokumentov.

Následne sa pristúpilo k voľbe predstaviteľov projektu *ICARus*. Za prezidenta bol jednohlasne zvolený Thomas Aigner (Diözesanarchiv St. Pölten). Viceprezidentmi podľa jednotlivých krajín sa stali:

- za Českú republiku: Alena Pazderová (Národní archiv);
- **za Slovenskú republiku: Radoslav Ragač (Slovenský národný archív)**
- za Maďarsko: György Rác (Maďarský krajinský archív)
- za Slovinsko: Jure Volčjak (Archív Slovinskej republiky)
- za Srbsko: Žarko Vujošević (Inštitút balkanistiky Srbskej akadémie vedy a umenia)
- za Švajčiarsko: Andreas Kränzle (Archív kláštora v Einsiedeln)
- za Taliansko: Stella Montanari (Scuola Normale Superiore di Pisa)
- za Nemecko: Joachim Kemper (Štátny archív v Bavorsku)
- za Rakúsko: Thomas Just (Rakúsky štátny archív)

Zloženie manažmentu:

- administratíva: Heidemarie Specht, Zuzana Ráciová, Caroline Maximoff
- vedecký dozor: Karl Heinz
- technická správa: Georg Vogeler

V popoludňajších hodinách sa uskutočnila prehliadka budovy a depotov Slovenského národného archívu.

V druhý deň stretnutia predstavil Mirko Gontek (Nemecko) inovovanú webovú stránku Monasterium (www.monasterium.net), ktorá je prístupná v 8 jazykoch (aj v slovenčine). V druhej časti svojho vystúpenia informoval o zmenách v aplikácii EditMOM, ktorá slúži na publikovanie a spracovanie zdigitalizovaných stredovekých listín. Táto aplikácia je taktiež prístupná v 8 jazykoch. Preklad textov v aplikácii vykonal Slovenský národný archív. Aplikácia pracuje len v prostredí internetového prehliadača. Po ukončení príspevku Mirka Gonteka sa otvorila diskusia. Účastníci zasadnutia predniesli otázky a pripomienky, ktoré sa týkali hlavne výberu a poverenia moderátorov zodpovedných za kontrolu údajov o stredovekých listinách vkladných na internetový prehliadač, ich práv a povinností, ako aj technického zabezpečenia stránky pred ľubovoľným kopírovaním stredovekých listín.

Nasledujúce zasadnutie konzorcia *Monasterium* a členov projektu *ICARus* sa uskutoční v dňoch 11.-12. novembra 2008 v Brne. Účastníci zasadnutia sú pozvaní na oslavy slávnostného presunu stotisícovej listiny do centrálnej databázy (*Fest des Uploads der 100 000sten Urkunde im Herbst*), ktoré sa uskutočnia dňa 13. novembra 2008 vo Viedni.

Monika Péková
Slovenský národný archív

Historici slovenského lesníctva

V apríli – mesiaci lesov pripravilo Lesnícke a drevárske múzeum vo Zvolene vo svojich výstavných priestoroch výstavu Historici slovenského lesníctva. Táto výstava bola venovaná osobnostiam, ktorí sa venovali mapovaniu histórie slovenského lesníctva. Na výstave sa návštevníci mohli zoznámiť so životom a dielom Andreja Kavuljaka, Juraja Martinku, Júliusa Bartáka, Jána Madlena, Pavla Korpela a Jozefa Urgelu, ktorí sa priamo alebo

nepriamo podieľali na vzniku slovenského lesníckeho múzejníctva a zanechali po sebe rozsiahle dielo z oblasti dejín lesníctva na Slovensku. Andrej Kavuljak ako zástupca riaditeľa Oravského komposesorátu a riaditeľ jeho archívu na Oravskom hrade je okrem iného tvorcom jediných a dodnes neprekonaných Dejín lesníctva a drevárstva na Slovensku. Juraj Martinka ako riaditeľ Štátnych lesov a majetkov v Liptovskom Hrádku bol zakladateľom prvého Lesníckeho

múzea pri Zemedelskom múzeu v Bratislave (1927), prvým predsedom jeho miestneho výboru a tvorcom jeho prvých zbierok – historických modelov lesníckych stavieb, z ktorých sa niektoré zachovali a boli

prezentované aj na výstave. Július Barták bol účtovníkom a iniciátorom Lesohospodárskeho múzea pri Riaditeľstve štátnych lesov a majetkov v Banskej Bystrici a tvorcom práce Z minulosti štátneho lesného hospodárstva v okolí Banskej Bystrice a Starých Hôr. Pavel Korpeľ pracoval na Lesoprojekte, je tvorca historickej štúdie Z dejín stredného Pohronia a jeho lesníctva a bol jedným z najaktívnejších spolupracovníkom Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene. Ján Madlen pôsobil ako pedagóg na Vysokej škole lesníckej a drevárskej vo Zvolene a Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici a bol prvým riaditeľom Lesníckeho a drevárskeho múzea vo Zvolene a zakladateľom jeho zborníka. Je autorom mnohých prác, štúdií a článkov z lesníckej histórie. Jozef Urgela ako vedúci historicko-dokumentačného oddelenia Lesníckeho, drevárskeho a poľovníckeho múzea vo Sv. Antone dvadsaťpäť rokov redigoval zborník múzea a je autorom Dejín lesníckeho školstva a vedy na Slovensku.

Tieto osobnosti neboli doteraz podrobnejšie spracované a prezentované a tak samotnej výstave predchádzal rozsiahly výskum. Výsledky výskumu – fotografie, korešpondencia, rukopisy, knihy, modely a osobné predmety boli prezentované na výstave, či už vo forme originálov alebo kópií.

Výstavu Historici slovenského lesníctva si ešte budú môcť pozrieť návštevníci Lesníckeho skanzenu vo Vydrowskej doline v Čiernom Balogu, kde bude sprístupnená na Deň stromu 12. júla 2008.

Mária Rošková
Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen

Jubileum Prof. PhDr. Jozefa Šimončiča, CSc.

K veľkým osobnostiam, ktorých meno zostane trvalo spojené so slovenským archívnictvom, patrí aj pán profesor Jozef Šimončič. Narodil sa 18. júna 1928 v Dehticiach, kde navštevoval aj ľudovú školu. V roku 1940 začal študovať na trnavskom gymnáziu a v roku 1948 zmaturoval.

Po úspešnom absolvovaní gymnázia v roku 1948 začal študovať na Filozofickej fakulte. Tu ho zastihli neslávne 50. roky, ktoré kruto zasiahli do života profesora Šimončiča. Štúdium nemohol ukončiť a miesto neho nastúpil na vojenskú službu u pomocných technických práporov v rokoch 1950 – 1954. Po návrate z PTP prechodne pracoval v bratislavskej Stavoindustry a dva mesiace pôsobil ako učiteľ v Majcichove. Od 1. novembra 1954 ho jeho hlboký vzťah k histórii priviedol do Archívu mesta Trnavy, kde začal pracovať ako mestský archivár. Popri zamestnaní študoval v rokoch 1954 – 1958 na Vysokej škole pedagogickej v Bratislave, odbor história. V roku 1971 obhájil doktorát z pomocných vid historických na Filozofickej fakulte UK a v roku 1978 obhájením dizertačnej práce Ohlasy Francúzskej revolúcie na Slovensku získal titul kandidáta historických vied.

V archíve pracoval takmer 40 rokov. Od roku 1961 vo funkcii riaditeľa okresného archívu, ktorý po vydaní zákona SNR č. 149/1975 Zb. o archívnictve pôsobil ako Štátny okresný archív v Trnave. Po celý čas svojho pôsobenia v archíve bol profesor Šimončič predstaviteľom archivára – historika, ktorý popri usporadúvaní a inventarizovaní archívnych fondov bol aj vynikajúcim nielen regionálnym, ale celoslovenským historikom. Jeho príspevky vypracované na podklade prebádaných dokumentov mestského magistrátu sú dokladom vybrúseného, až poetického štýlu a oscilujú na hrane medzi vedou a umeleckou prózou. Popri náročných archivárskych úlohách sa podieľal ako aktívny člen na práci Vedeckej archívnej rady MV SR, Heraldickej komisie MV SR – sám je autorom viac ako 60 návrhov erbov miest a obcí Trnavského okresu. Ako tajomník pobočky Slovenskej historickej spoločnosti v rokoch 1964 – 1996 bol Jozef Šimončič skvelým organizátorom viacerých vlastivedných seminárov, na ktoré prichádzali poslucháči

nielen z Trnavy, ale i z Bratislavy a širokého okolia. Vlastivedné semináre sa stali tribúnou prezentácie mladých odborných pracovníkov archívu, ktorý si zásluhou profesora Šimončiča vydobyl štatút vedeckého ústavu. Trvalou hodnotou sú dve desiatky zborníkov z týchto seminárov, ktoré boli vydané pod jeho vedením. Nesmierne široký je aj publikačný záber profesora Šimončiča. Centrum jeho záujmu bola a je Trnava a jej okolie, o čom svedčí množstvo štúdií s rôznorodou tematikou. V roku 1988 vyšla najmä jeho zásluhou monografia Dejiny Trnavy. Po roku 1989 sa venoval aj výskumu vo vatikánskom archíve, v ktorom skúmal pramene k dejinám Slovenska a spolupracoval na príprave Dejín spoločnosti Ježišovej na Slovensku.

Od roku 1992 sa profesor Šimončič stal interným pedagógom Trnavskej univerzity. V roku 1994 sa habilitoval na Filozofickej fakulte UK a univerzitným profesorom sa stal v roku 1998. Prednáša pomocné vedy historické a novoveké slovenské dejiny. Okrem pedagogickej činnosti aj na pôde univerzity zorganizoval niekoľko vedeckých konferencií, z ktorých vyšlo aj niekoľko zborníkov. Výsledkom výskumu dejín Trnavskej univerzity sú početné vedecké štúdiá, odborné články a vyvrcholením je vydanie Dokumentov Trnavskej univerzity pri príležitosti 10. výročia obnovenia TU.

Práca pána profesora bola niekoľkokrát aj ocenená. Je držiteľom niekoľkých medailí, cien a rezortných vyznamenaní. V roku 1998 bol odmenený Cenou mesta Trnavy a stal sa osobnosťou 20. storočia v Trnave.

Jubilantovi želáme veľa zdravia, elánu a energie do ďalšieho života!

Spracované podľa príhovoru Doc. PhDr. Marty Dobrotkovej, ktorý odznel 26. septembra 2003 na vedeckom seminári pri príležitosti 75. narodenín Prof. PhDr. Jozefa Šimončiča, CSc.

Oľga Kvasnicová
ŠA Nitra, pobočka Topoľčany

Michal Hrčka

Keď sme otvárali rubriku o osobnostiach slovenského archívniectva, vyslovila redakcia želanie, aby sme si v nej okrem tých známych a populárnych spomenuli aj na našich kolegov, ktorí odvedli v archívoch kus statočnej práce, po ktorých zostala nezmazateľná stopa v podobe archívnych pomôcok, ale vo všeobecnosti ich obec archivárov nepozná.

Jedným z takýchto „pilných mravčekov“ v archívárskom mravenisku bol aj Michal Hrčka, ktorý pracoval v Štátnom okresnom archíve v Topoľčanoch v rokoch 1969 – 1983. Nedávno sme mu blahoželali k 85. narodeninám a pri tejto príležitosti aj zaspomínali na nezabudnuteľný úsek nášho spoločného archívárskeho života.

Miško Hrčka nastúpil do bývalého Okresného archívu v Topoľčanoch so sídlom v Uhrovci 1. marca 1969. Predtým pracoval niekoľko rokov v Bratislave ako účtovník v Mestskom dopravnom podniku a v roku 1958 sa začala jeho dráha v štátnej správe, keď začal pracovať ako administratívny zamestnanec na miestnych národných výboroch v rodnej Omastinej a blízkom Uhrovskom Podhradí.

Po nástupe do archívu bol ako samostatný archívny pracovník poverený sprístupňovaním fondov, vypracovávaním archívnych pomôcok, posudzovaním skartačných návrhov a kontrolou spisovej služby v organizáciách. Okrem toho mal na starosti aj základnú evidenciu archívnych fondov a vybavovanie žiadostí. Vzhľadom na vtedajšie obsadenie archívu sa stal na určitý čas vlastne jediným výkonným pracovníkom zodpovedajúcim za všetky odborné činnosti archívu. Po vypracovaní niekoľkých inventárov

k drobným fondom (zachovali sa v koncepte) a niekoľkých súpisov archívnych dokumentov, ktoré archívy vypracovávali v tomto období na základe spoločenskej objednávky, bol poverený sprístupnením archívneho fondu zaniknutého Okresného národného výboru v Partizánskom. Inventár k tomuto fondu už možno zaradiť medzi seriózne archívne pomôcky.

Neodmysliteľnou zložkou osobnosti Michala Hrčku bolo jeho „komediantské“ nadanie (počas pobytu v Bratislave absolvoval aj 2 ročníky dramatickej školy) a veľká láska k folklóru, osobitne k folklóru Uhrovskej doliny. Aj keď po presťahovaní archívu do Topoľčian v roku 1975 denne komplikovane dochádzal na pracovisko, našiel si dosť času na to, aby viedol folklórny súbor Bukovina v Kšínnej a neskôr sa zaslúžil aj o vznik takéhoto súboru v Uhrovci. Bol scenáristom, hercom, tanečníkom, choreografom, a režisérom v jednej osobe, spočiatku dokonca aj krajčírom. Sám na starom šijacom stroji dokázal ušiť prvé kroje pre členov súboru. Jeho vynaliezavosť pri hľadaní lacných materiálov nemala hraníc a keď sa inak nedalo, prešiel a povyšival pre tanečníkov všetky svoje tmavé obleky.

Na roky strávené v spoločnosti tohto milého kolegu sa nedá zabudnúť. Bolo to obdobie, keď sme sa popri úctyhodnom množstve „bežných metrov“ stihli naučiť aj veľa krásnych piesní z Uhrovskej doliny, keď sme si pri prácach v depote vypočuli množstvo veselých historiek a nie raz si aj zanôtili.

Aj keď ho v súčasnosti už trochu trápí zdravie, jeho humor ho neopúšťa a so všetkými neuhmi veku statočne bojuje. Želáme mu zo srdca veľa síl, aby ešte dlho mohli mladší a mladí, ktorí ho často navštevujú a stále potrebujú, čerpať z jeho bohatej studnice ľudskej múdrosti.

Oľga Kvasnicová
ŠA Nitra, pobočka Topoľčany

DO VAŠEJ KNIŽNICE

TÜSKÉS, Anna: Magyarországi diákok a bécsi egyetemen 1365 – 1526 (Uhorskí študenti na Viedenskej univerzite 1365 – 1526), Budapest 2008, 481 s.

Vedeckej verejnosti sa z pera maďarskej historičky Anny Tüskésovej do rúk dostáva mimoriadne zaujímavá a faktograficky obsažná monografia zaoberajúca sa štúdiom uhorských študentov na jednej z najstarších univerzít vo Viedni, ktorá zohrala významnú úlohu v cirkevnom a právnom vzdelaní uhorskej inteligencie. Monografia je súčasťou pripravovanej edície *Uhorskí študenti na stredovekých univerzitách*.

Keďže domáce školy a krátkodobé existujúce univerzity neumožňovali získať úplné právnické vzdelanie, preto sa cieľom zahraničných štúdií uhorských študentov stala Viedenská univerzita. Svoje vedúce postavenie nestratila ani potom, keď jej zosilnela konkurencia štúdiom práva v Taliansku. Trvalú pozíciu si však zachovala hlavne vo výučbe filozofie a teológie. Uhorskí študenti sa na viedenských štúdiách objavovali pomerne skoro, napríklad už 17. novembra 1370 sa Ján Erdélyi Tartlach učil v Prahe ako „*baccalaureus Wyenensis*“, to znamená, že najneskôr roku 1368 už študoval vo Viedni. Od roku 1377 sa tu uhorskí študenti objavovali v menších počtoch pravidelne až do roku 1410, keď bol zaznamenaný ich dvojnásobný nárast.

V úvodnej všeobecnej časti napísanej v maďarskom a anglickom jazyku, sa autorka zaoberá vývinom vzdelanosti, text obsahuje prehľadné tabuľky a grafy zostavené na základe získaných informácií. Napr. z tabuľky o počte uhorských študentov podľa bydliska zapísaných na Viedenskej univerzite sa

dozvedáme, že z Bratislavy pochádzalo 176 študentov, z Košíc 48, Levoče 37, Kežmarku 9 a Prešova 5 študentov. Členenie študentov podľa študovaného odboru sa podarilo zistiť u 843 poslucháčov. Veľa študentov sa vzdelávalo aj vo viacerých odboroch. Najobľúbenejší odbor bol filozofia, kde sa podľa zistení pri prvom zápise zaregistrovalo až 85% poslucháčov, ďalej nasledovalo právo, teológia a medicína. Podľa spoločenského postavenia až 93% študentov nepochádzali ani z cirkevných a ani zo šľachtických kruhov.

Najobsiahlejšiu časť tvorí podrobne spracovaná databáza uhorských študentov študujúcich na univerzite vo Viedni, ktorá obsahuje 7213 záznamov. Okrem mena študenta udáva jeho bydlisko, dátum zápisu na štúdium, predchádzajúce štúdiá na univerzitách, pramene a poznámku s inými údajmi (ak sú k dispozícii). Údaje sú zoradené podľa roku zápisu na štúdium. Databázu študentov dopĺňa menný a miestny register podľa bydliska študenta.

Darina Javorská
ŠA v Levoči, pobočka Poprad

HRONČEK, Pavel, – MALINIAK, Pavol (zost.): Krajina, história a tradície čipkárskych obcí Horehronia. Banská Bystrica: ÚVV UMB 2007, 308 s.

Anotovaný zborník, ktorý obsahuje spolu 26 príspevkov, je výstupom z rovnomennej vedeckej konferencie, ktorú zorganizoval 24.11.2007 v horehronskej obci Nemecká, časť Dubová, Ústav vedy a výskumu Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici. Je potešiteľné, že je medzi nimi možné registrovať aj skupinu aktívnych kolegov z radov archivárov. Cieľom interdisciplinárneho podujatia, ktoré prepojilo bádanie v oblasti spoločenských a prírodných vied (nosné okruhy: krajina, história a tradičná kultúra), bol doteraz nie príliš známy región horehronských obcí medzi Banskou Bystricou a Breznom, kde sa v ranom novoveku rozšírila domáca výroba paličkovaných čipiek a obchod s nimi. Je prvým ucelenejším prehľadom o tomto regióne. Garantmi konferencie boli zostavovatelia zborníka, za historickú časť P. Maliniak.

Spoločenskovedné príspevky majú široký rozsah od praveku až po súčasnosť. Praveké obdobie zastupuje príspevok Marty Mácelovej *Nálezy bronzov na Horehroní*, prelom stredoveku a novoveku príspevky Pavla Maliniaka *Svedecké výpovede obyvateľov Ľupčianskeho panstva ako prameň k dejinám regiónu v neskorom stredoveku* a Ota Tomečka *Osídlenie Ľupčianskeho panstva v 16. storočí*, 20. storočie napríklad príspevky Ivana Herčka *Niekoľko údajov k výstavbe vodnej elektrárne v Jasení* a Petra Mička *Špecifiká činnosti Štátnej rafinérie minerálnych olejov v Dubovej a bombardovanie závodu v auguste 1944*. Všeobecnejšie dejinám obcí regiónu sa venovali Zoltán Baláž *Z cirkevných dejín čipkárskych obcí Horehronia* a Richard Lacko *Z histórie školstva čipkárskych obcí Horehronia*.

Pozornosť bola venovaná spomínanému tradičnému čipkárstvu, Jolana Darulová *Paličkovaná čipka ako predmet podomového obchodu*, Martin Lokša *Čipkári a čipkárstvo Horehronia* a ďalším historickým výrobným kapacitám regiónu. Ich výskumu sa venovali napríklad príspevky Jána Žiláka *Dejiny sklárne na Kramlíšti* a dva Pavla Hrončeka *Povrchové reliqty po ťažbe a spracovaní nerastných surovín v okolí Nemeckej* a *Povrchové montánne antropogénne formy reliéfu v okolí Brusna*. Zastúpená však bola aj historická demografia- príspevky Miloša Bačika *Vybrané aspekty demografického vývoja čipkárskych obcí Horehronia* a Tomáša Chorváta *Vývoja obyvateľstva a jeho problémy na príklade obce Lopej-Podbrezová*, či hydronymia či etnografia.

Radoslav Ragač, Slovenský národný archív

KECSKEMÉTI, Charles, – SZÉKELY, Iván: L'accès aux Archives. Manuel pour la mise en oeuvre de la Recommandation n° R (2000) 13 sur une politique européenne en matière de communication des archives. Strasbourg : Editions du Conseil de l'Europe, 2008, 107 s.

Publikácia (manuál) dvojice autorov vydaná Radou Európy je prvým ucelenejším prehľadom platnej archívnej legislatívy v krajinách Európy. Vznikla v prostredí kde proti sebe stoja právo človeka poznať históriu a komplexne chápaná ochrana súkromia jednotlivca. Vznikla na základe prvej medzivládnej normy, ktorú prijala Rada ministrov v júli 2000 (R (2000) 13) a týka sa politiky sprístupňovania archívov. Tá podčiarkuje dôležitosť archívov v procese formovania kultúrnej identity, kultúrnej diverzity a demokracie a snaží sa formulovať spoločnú európsku politiku v oblasti prístupu k archívom, pričom zjednodušenie prístupu k archívom ako prioritnému zdroju pre historické bádanie, podľa nej dokáže prispievať aj k prevencii interkultúrnych a náboženských konfliktov a podporovať sociálnu kohéziu. Vznikla na základe 4-ročnej dotazníkovej akcie s podporou Medzinárodnej rady Archívov a Open Society Archives, ktorý bol jedným z doteraz najväčších v tejto oblasti. Konštatovali sa odlišnosti v jednotlivých krajinách. Definovaným cieľom nie je podľa slov v úvode unifikácia pevnej legislatívy ale podpora vytvorenie spoločnej filozofie prístupu k archívnym dokumentom v členských krajinách EÚ s prihliadnutím na rešpektovanie demokratických hodnôt, ľudských práv a právneho štátu. Predložený manuál z tohto pohľadu nielen predkladá zhrnutie problematiky v oblasti prístupu k archívnym dokumentom, ale tiež všeobecné tendencie (vízie) v súvislosti s princípmi, ktoré obsahuje spomínaná právna norma z roku 2000. V prílohe V sú prezentované výstupy z dotazníkov za jednotlivé krajiny.

Radoslav Ragač
Slovenský národný archív

Oznamy

NEPREHLIADNITE!

III. ročník SÚŤAŽE

o

CENU

ELEMÍRA RÁKOŠA

za vedeckú štúdiu z oblasti archívnictva a pomocných historických vied.

Aký je cieľ súťaže?

Hlavným cieľom je motivovať a povzbudiť mladšiu generáciu slovenských archívárov k ich odbornému rastu a podporiť tak ich účasť na rozvoji archívnej vedy vôbec.

Kto sa môže prihlásiť do súťaže?

Súťaž je určená pre mladých archivárov do 30 rokov (vrátane)!

Čo Spoločnosť slovenských archivárov ponúka výhercom?

Výherná štúdia bude publikovaná v Slovenskej archivistike a môžete získať finančnú prémiiu:

1. cena: 3 000,- Sk
2. cena: 2 000,- Sk
3. cena: 1 000,- Sk

Kto posudzuje štúdie?

Garantom na posúdenie vedeckých štúdií je Doc. PhDr. Juraj Roháč, CSc.

Kam treba zaslať štúdiu?

Vedeckú štúdiu (v rozsahu max. 20 strán, písmo Courier New 12) zašlite:

klasickou poštou:

Spoločnosť slovenských archivárov
Ministerstvo vnútra SR - Slovenský národný archív
Drotárska cesta 42
817 01 Bratislava 11

elektronickou poštou (tajomníčke SSA E. Machajdíkovej): archiv@snm.sk.

Do kedy treba štúdie predložiť?

Do 31. marca 2009!

2/ Príspevky do Fóra archivárov zasielajte na e-mail adresu Lucia.Krchnakova@suba.vs.sk

3/ Naša webová stránka dostala novú podobu na www.archivari.sk, kde nájdete aj aktuálne informácie.

Naši jubilanti

Apríl

Mária Adamová
Mária Pavlíková

Máj

Viera Majbová
Mgr. Miloš Mazúr

Jún

Adriana Vašková
Anna Garčárová
Mgr. Eva Putzová

FÓRUM ARCHIVÁROV

Vydáva Spoločnosť slovenských archivárov

Redakčná rada: Lucia Krchnáková, Oľga Kvasnicová,
Radoslav Ragač, Juraj Roháč, Gábor Strešňák

Technická úprava: Marta Kalnovičová, ŠÚBA

Jazyková korektúra: Júlia Ragačová

Povolilo: MK SR 1472/96